

són postetes o llates, que mou lo texidor ab los peus», diccionari Torra, 1647, s. v. *texidor*; -ques, Belv.] sembla haver-se format en llengua d'oc com a compost de *pe* 'peu' i *calcar* 'trepitjar' («fouler», PDPF), i transmès al català des de les antigues filatures de la zona de Carcassona-Narbona-Beziers (cf. els draps de Montoliu i d'aquestes localitats, citats a la tarifa de 1271, *EntreDL* I, § 67, 68 etc.); i aquí l'article CADINS. *Picalcò*.

Picalorma: *picalòrnia*, forma d'*AlcM*, ha de ser la real (aquell vocabulari de Griera és ple de grosseres errades de còpia): potser *pical*-ordi contaminat per *or(e)neta*; cf. *picordi*.

Picament, *picant*, *picantor*, V. *picar* *Picany* 'bergant' no existeix: l'únic que el Lab. porta és un «*picanyo* ant.» que és cast. antiq. *picano* (i no pas cat., DECH IV, 521b44ss.) *Picapedrer*, *picapinyes*, *picaplets*, *picapoll*, *picaport*, *picaporta*, *picapunt*, V. *picar*

PICAR, mot comú a totes les llengües romàniques d'Occident, de creació expressiva i onomatopeica. □ 1.ª doc.: orígens (Gui. de Cervera, Lull etc.).

Des dels Ss. XIII i XIV es troba ja en totes les accs. bàsiques, generalment en el verb mateix, completant-hi alguns detalls amb derivats simples. Lull el mostra en el sentit de 'picolar esmicolat' (*Contempl.*, 366) i en l'aplicació a la percussió bucal de les bèsties: «--- venc un home vestit com a foll --- e 'n sa mà portà un sparver --- Jo són Ramon lo foll, qui venc per manament del emperador --- dites aquestes paraules, ell donà a *picar* l'esparver, e puix féu-lo venir a son puny --- e baté l'esparver ab la corda --- e-l sparver --- fugí e volà fora lo palau ---», *Blanq.* II, 139.22; «pec, neci, foll, guarda a ton dan no *pics*», Cervetí (17-18).

«Molts corps me *piquen* los pits e ja-m trahen l'ànima ---» en eiximpli de c. 1400 (*Recull Ex. Mir.*, Ag. II, 295); «vols regir --- una vila, e la tua casa no saps regir ---; mas senyorega los polls que-t *piquen* e les pulces que-t roseguen e-t mengem», StVicentF (*Serm.* II, 41.16).

Tot seguit es troba també per a la percussió amb eines o en instruments: «feren *picar* les trompes e los tabals, e digueren que-l rey Abenjacob avia manat torneig» a. 1307, en un report de llegats sobre els granadins i aliats musulmans (*BABL* II, 317). La diferència entre aqueixos dos sentits no és gran perquè la percussió pot conduir a perforació, sigui amb bec o amb eina contundent. En el següent passatge sembla tractar-se de forats o contusió destructora feta amb els picadors d'un molí bataner: «ordonaren que-l mestre moliner degue bé guardar que son molí que no puscha *picar* ne afollar los draps ---» en un reglament gremial de 1378 (*CoDoACA* XI, 313). «La Pedra que s'és posada davant l'altar major, la qual aportaren de la loça hon *piquen*», Bna. 1419 (*CaCandi*, *MiscHiCat.* II, 209). Sobretot es tracta de sòlida construcció: «un palau molt alt, murat, / de torres environat / --- / d'un gran vall és valletjat, / e tot de péra *picada* / és construït e fundat», Turmeda (*Div. Mall.*, *NCl.*, 104).

La percussió és necessària per als aliments i sovint practicada en preparar-los: ja en tenim força dades d'obres literàries o pràctiques medievals, en mss. del S. XIV i de la part antiga del XV: «ages ordi parat ['despellofat'] e mit-lo a perbullir, e com serà perbullit, *pical* en un morter ---» en el *Libre de Cuina* val. del S. XIV (*BSCC* XVI, 175); «lo gra de mostàcia, quant hom lo *pica*, él s'encén en fortessa.»¹ Res com les ametlles per a la preparació de guisats o llamí, si les *piquen*: «pendràs les ametles --- de poc en poc ab un morter, e *picar-les-has* --- ab un poc d'aygua-ros --- e com serà ben *picat* tot --- metràs una lliura de sucre, e tornarho-has *picar* e mesclar, e com serà *picat*, aureu neules de sucre, e matreu d'aquella pasta sobre les neules en ---», en el *Libre de totes maneres de confits*, S. XV, p. p. Farauo (*BABL* XIX, cap. 28). «*Picar* ametles: amygdalas conterere» en JnEsteve, a. 1472 (*LiEleg.*, 0-8-4).

«DE CUYNAR: trencar les avellanes --- netejar-les --- *picar* en lo morter: tero, contero, distero, tundo, contundo; axetar ---», «Recepta de fer tinta --- aygua de pluja --- gales *picades*; 3 onces ---» (on es tracta del colorant extret per la percussió de les cassanelles o gales d'alzina o roure). OPou (*TbPu.*, 225, 181). Parlant d'aliments, en castellà, això és regional del SE. i de Cuba (*DECH* IV, 518-9); i també, des del català, s'estén per Aragó (*pikár mikólas* 'picolar-les', Bielsa, 1965).

Com a *picar* es poden *picar* molts productes per usar-los o elaborar-los: el ferrer e fargaire *pica* el ferro i els altres metalls (Lull, *Contempl.*, 34), cal *picar* el cànem, l'estopa, l'espart: de fer-ho amb aquest, com a ocupació dura i pacient, en parla molt el nostre folklore, i ja se'n parla en els temps dels Ss. XVI-XVII, del fort de la pirateria afro-turca: com en un romanço que el cec cantava en català; encara que li hi afegissin -oo (que ara li llevo) per donar-li aires de «romance», els qui l'imprimien o copiaven: «M'han venud a un renegad - que és natural de ma terra: / de die 'm fa *picà* espart - y a la nit sucre y canyella; / me posa un mós a la boca - perquè no gusti <jo> d'ella», MilàF (*Romllo.*, 267.5, crec recollit cap a Calaf).

Dita proverbial meteorològica que es va repetint a totes les rodalies de la costa continental des del Baix Ebre fins al murcià d'Oriola. Com a Xilxes: «si 'l Puntal a boca 'nit fa capell / *pica* 'spart i fes cordell» (1961), ho he sentit aplicar a Penyalgosa («P. en capell? / *pica* 'spart i fes cordell»), a Espadà, el Picaio, Mondúber, Montgó, Ifac, el Ponotx... (crec ja a Caro i el Puntaire): la idea és 'no treballis en el camp sinó a casa', perquè plourà, i porta-hi ja espart al vespre per treballar-lo l'endemà, quan a entrada de fosc vegis la grossa muntanya coronada de boires.

I moltes més coses, és clar: «un morteret servix per a *pikár blát*, *ke l kqúien* com si fóra arròs» Tollos (1962); «¿al Portalet dels Moros no ha vist uns hòmens que *picaven* a les roques?», Portell de Morella (1961). Una novella recria de tot això és la feina del tipògraf amb la màquina moderna (abans es deia *compondre* perquè llavors era qüestió de pines i maneigs